

**KOHTUTE HALDAMISE NÕUKOJA
SAJA KUUETEISTKÜMNENDA ISTUNGI
PROTOKOLL**

Skype ärirakenduse vahendusel

14. mai 2021

Kohalviibijad

KHN-i liikmed ja asendusliikmed:

Villu Kõve, Riigikohtu esimees, kohtute haldamise nõukoja esimees
Ivo Pilving, riigikohtunik
Juhan Sarv, riigikohtunik (asendusliige)
Virgo Saarmets, Tallinna Ringkonnakohtu kohtunik
Indrek Parrest, Tartu Ringkonnakohtu kohtunik
Tanel Saar, Tartu Ringkonnakohtu kohtunik (asendusliige)
Iris Kangur-Gontšarov, Harju Maakohtu kohtunik
Kristjan Siigur, Tallinna Halduskohtu kohtunik (*osales päevakorrapunktide 1–5 juures*)
Jaanus Tehver, Eesti Advokatuuri esimees
Marju Agarmaa, Õiguskantsleri Kantselei, õiguskantsleri vanemnõunik
Andres Parmas, riigi peaprokurör
Endla Ülviste, Pärnu Maakohtu kohtunik (asendusliige)

Teised osalejad:

Tiina Pappel, Tartu Ringkonnakohtu esimees
Villem Lapimaa, Tallinna Ringkonnakohtu esimees
Sirje Kaljumäe, Tartu Halduskohtu esimees
Kaupo Kruusvee, Tallinna Halduskohtu esimees
Liivi Loide, Tartu Maakohtu esimees
Astrid Asi, Harju Maakohtu esimees
Liina-Naaber Kivisoo, Viru Maakohtu esimees
Toomas Talviste, Pärnu Maakohtu esimees
Tiina Ereb, Tartu Ringkonnakohtu, Halduskohtu ja Maakohtu kohtudirektor
Elari Udam, Harju, Viru ja Pärnu Maakohtu, Tallinna Ringkonnakohtu ja Halduskohtu kohtudirektor
Hans Moks, Tartu Maakohtu kinnistus- ja registriosakonna kohtudirektor (*osales päevakorrapunktide 1–5 juures*)
Üllar Kaljumäe, Riigikohtu direktor
Karin Leichter-Tammisto, Riigikohtu esimehe nõunik
Kristi Kirsberg, kohtute kommunikatsioonijuht
Arno Pöder, Riigikohtu pressiesindaja
Maris Lauri, justiitsminister (*osales päevakorrapunktide 1–2 juures*)
Markus Kärner, Justiitsministeeriumi kriminaalpoliitika asekanstler (*osales päevakorrapunktide 1–3 juures*)
Viljar Peep, Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika asekanstler
Kaidi Lippus, Justiitsministeeriumi kohtute talituse juhataja
Andra Olm, Justiitsministeeriumi eraõiguse talituse nõunik (*osales päevakorrapunktide 1–4 juures*)
Küllü Luha, Justiitsministeeriumi kohtute talituse analüütik
Eneli Kivi, Justiitsministeeriumi kohtute talituse nõunik (*osales päevakorrapunktide 1–6 juures*)
Kertu Priimägi, Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna nõunik

Juhatas:

Protokollis:

Villu Kõve, Riigikohtu esimees, kohtute haldamise nõukoja esimees
Kertu Priimägi, Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna nõunik

Algus: 14.05.2021. a kell 10.06

Lõpp: 14.05.2021. a kell 15.56

Istungi päevakorras on:

1. **19.03.2021. a KHN-i 115. istungi protokollki kinnitamine** – Riigikohtu esimees Villu Kõve
Otsuse projekt: KHN kinnitab 19.03.2021. a KHN-i 115. erakorralise istungi protokollki Materjalina lisatud protokoll.
2. **Riigieelarve 2022–2025 – KS § 41 lg 3 p 4 alusel** – Justiitsministeerium, Maris Lauri
Otsuse projekt: KHN võtab informatsiooni teadmiseks
Materjalina lisatud Riigikohtu seisukoht Vabariigi Valitsusele seoses Riigikohtu eelarvega.
3. **Sideandmete ligipääs kriminaalmenetluses – KS § 41 lg 3 p 4 alusel** – Justiitsministeerium, Markus Kärner
Otsuse projekt: KHN võtab informatsiooni teadmiseks
Materjalina lisatud kriminaalmenetluse seadustiku muutmise (sideandmete load) eelnõu, seletuskiri ja memo.
4. **Elatise eelnõu tutvustus – KS § 41 lg 3 p 4 alusel** – Justiitsministeerium, Andra Olm
Otsuse projekt: KHN võtab informatsiooni teadmiseks
Materjalina lisatud perekonnaseaduse muutmise eelnõu, seletuskiri ja memo.
5. **Kohtu esimeeste aruandlus ja aruandluse formaadi muutmine – KS § 41 lg 3 p 4 alusel** – Justiitsministeerium, Viljar Peep, kohtu esimehed
Otsuse projekt: KHN võtab informatsiooni teadmiseks
Materjalina lisatud 2020. a kohtute menetlusstatistika koondandmed ja kohtu esimeeste aruanded.
6. **Arvamuse andmine Riigikohtu kohtuniku vabale ametikohale kandideerivate isikute kohta – KS § 41 lg 3 p 1 alusel** – Riigikohus
Otsuse projekt: KHN avaldab Riigikohtu kohtuniku vabale ametikohale kandideerivate isikute kohta arvamust
Materjalina lisatud kandidaatide avaldused ja elulookirjeldused.
7. **Kohtuarenduse eelnõu tutvustus – KS § 41 lg 3 p 4 alusel** – Justiitsministeerium, Viljar Peep
Otsuse projekt: KHN avaldab arvamust
Materjalina lisatud kohtuarenduseelnõu memo.
8. **Riigikohtu esimehe Riigikogule esitatava ettekande tutvustus – KS § 41 lg 3 p 3 alusel** – Riigikohtu esimees Villu Kõve
Otsuse projekt: KHN võtab informatsiooni teadmiseks
Materjal puudub.
9. **Muud teemad, kokkuvõte – KS § 41 lg 3 p 4 alusel** – Riigikohtu esimees Villu Kõve, Justiitsministeerium, Viljar Peep
Otsuse projekt: KHN võtab informatsiooni teadmiseks
Materjal puudub.

Päevakorra muutmist ei toimu ja päevakord kiidetakse heaks.

1. **19.03.2021. a KHN-i 115. istungi protokollki kinnitamine** – Riigikohtu esimees Villu Kõve

KHN-i 115. istungi protokollile ei ole kellelgi täiendusi ning see kiidetakse heaks.

Otsus: KHN kinnitab 19.03.2021. a KHN-i 115. istungi protokollki.

2. Riigieelarve 2022–2025 – KS § 41 lg 3 p 4 alusel – Justiitsministeerium, Maris Lauri

M. Lauri: Sügisel eelmise valitsuse koostatud RES-is oli planeeritud 2022–2024 aastateks kärpeid kokku 978 miljonit eurot. Kärpereale oli pandud nimeks riigiülene revisjon, mis oli jäetud täielikult sisustamata. Eesti majanduslangus on olnud üks tagasihoidlikumaid EL-s, tõenäoliselt selle tõttu, et meil on majanduses olnud reaalsed piirangud väga napid. Selleks, et eelarve puudujäägiga midagi ette võtta, on nagu ikka kaks varianti – suurendada tulusid või vähendada kulusid. Kuna kuulume ka EL-i, siis on kolmandaks võimaluseks tõsta mõned kulutused Euroopa fondidesse. Ministrid pakkusid valitsuse ideekorjel meetmeid, mida olukorraga toimetuleks ette võtta, näiteks tänu kaugtööle kinnisvara kasutuse optimeerimine. Ikka ja jälle jõuti selleni, et kõikide ministeeriumite valitsemisalades on vajalik vähendada majandamis- ja personalikulusid. Kärpe summa arvatati 2019. a eelarve tegeliku täitmise andmete pealt. Justiitsvaldkonna kärpe suuruseks on 2022–2023 aastateks ligi 5 miljonit eurot ja 2024–2025 aastateks ligi 6 miljonit eurot.

Justiitsvaldkonna probleemiks on suur kulude osakaal RKAS-i hallatavale kinnisvarale. Muidugi on selge, et vanglaid ei sulge ning kohtute kinnisvara arvelt on samuti keeruline koomale tõmmata. Lisaks on justiitsvaldkonnas väga suur osakaal personalikuludel, sh on sellel märkimisväärne seotus KRAPS-iga. Kärpeprobleemi teeb keeruliseks see, et justiitsvaldkond ei kasuta EL-i vahendeid otse vaid MKM-i kaudu, sest EL-i vahendeid kasutame valdavalt digivaldkonna arendamiseks. Pakutud on erinevaid tulumeetmeid, mis läheksid küll ühisesse katlasse, aga sellega väheneksid ka justiitsvaldkonna kärped, nt erinevate lõivude tõstmine. On selge, et teatud lõivude tõstmine ei ole vähemalt ühiskondlikult aktsepteeritav, aga mingite lõivude puhul tasuks seda veel arutada.

Me peame kindlasti jätkama digitaliseerimisega, sest isegi kui ei see anna kohest efekti, siis pikemaajaline positiivne efekt on märkimisväärne. Loodetavasti saame seeläbi juba järgmisest aastast mõningaid kulusid vähendada. Toimub ka teatud konsolideerimine tugiteenuste osas, nt on kokkulepe seda teha vanglates. Üle tuleb vaadata ka muud kulukohad ja tegevused, mh kas toetusi on kasutatud otstarbekalt.

Eesmärk on vältida nii kohtu- kui uurimismenetluste pikenemist, v.a lühiajaliselt, kui see on seadusandlusest vm põhjusel paratamatu. Osutan siin sideandmete lubadest tulenevale põhjusele, kus koormuse kasv ilmselgelt võib kohtuid piirata ja probleeme tekitada. Minu soov on vältida ka seda, et me liiguks justiitsvaldkonnas ajas tagasi ja loobuksime sellega kuritegevuse ennetamisest, taas-ühiskonnastamisest jms tegevusest. Olen avatud headele ideedele ja ettepanekutele.

V. Kõve: Kas seda on valitsuses arutatud, et kui teiste riigiasutuste koormus ja tegevus püsivad stabiilsed, siis meil näitavad kõik märgid töökoormuse tõusu suunas – kas kohtusüsteemi erisust selliselt nähakse? See ei puuduta hetkel veel kriminaalmenetlust, vaid tsiviil- ja halduskohtumenetluste koormust.

M. Lauri: See on üks argument, mida olen ka esitanud. Õigusemõistmine ja uurimismenetlused on riigile paratamatud ülesanded ja me ei saa neid lõpmatuseni kokku tõmmata. Kuid üldjuhul on alati mingil määral võimalik asju paremini korraldada. Peale selle, et kohtutele tuleb seadusandlusest koormust juurde, siis nt ka Konkurentsiametile ja Andmekaitse Inspeksioonile tuleb EL-st juurde väga palju tegevusi ja kulusi. Esitasin valitsusele nii palju numbreid kui mul oli võimalik – mind kuuldi ning olen saanud tagasisidet, et selle peale mõeldakse. Hetkel lahendust pakkuda ei ole, aga tegeleme selle otsimisega. Räägitakse, et Eesti majandusel on läinud hästi ning märgid näitavad, et ka sel aastal läheb kenasti. Ehk on sügisel parem olukord. Kui majandusel läheb väga hästi, siis on majanduslikku olukorda arvestava tasakaalunäitaja natuke teistsugune, mis omakorda nõuab teatud lisa kokkuhoidu. Rahandusministeeriumil on omad ülesanded ja kohustused ning seetõttu on tihtipeale neile keeruline selgeks teha valdkondlikke eripärasid. RaM-i saadetud esialgne kärpe oli jagatud asutuste lõikes proportsionaalselt. Vastavalt valitsuse kokkuleppele on nüüd igal ministeeriumil õigus teha oma valdkonnas kärpevalikuid.

I. Pilving: Kas valitsus eristab kärpimisel riigi jaoks kohustuslikke kulusi ja poliitilisi valikuid, kuivõrd mõistliku menetlusaja ja õiguskaitse tagamine on kohustuslikud ülesanded? Kas kärpete mõju kohtute jõudlusele on ka arvutuslikult analüüsitud?

M. Lauri: Olen esitanud olemasolevad andmed. RaM ei teosta justiitsvaldkonnas analüüsi, seega peame ise esitama vajalikud andmed ja faktid. Me esitame oma argumentid näitamaks, et igal

kokkuhoiul on olemas ratsionaalne piir, millest üleastumisel võib tekkida raskusi õigusmõistmise tagamisega. Saan aru, et n-ö joonlaua kärped tekitavad küsimusi, kuna võimalus on jagada kõik need kulutused ka sisuliselt. Läbirääkimiste faasis jäi ajast puudu, et kärbeta summasid rohkem sisustada. Enne sügist on võimalik muuta kärped sisulisemaks.

V. Kõve: Kohtud on pingutanud, et menetlusaegu vähendada. Kas pole paradoksaalne, et suurte pingutuste järgselt ikkagi kärbitakse? Kas saan õigesti aru, et RES kinnitati juba ära, mis tähendab, et kärbe on juba olemas ja ministeeriumi lõikes on teada palju kärpima peab ja seda tõenäoliselt keegi ei muuda?

M. Lauri: RES ja esialgne eelarve fikseeritakse kevadel, aga sügisel on valitsusel võimalik summasid muuta. Sügisel tehakse järgmise aasta eelarve ning siis võetakse arvesse uus sügisene prognoos majanduses ning kaasnevad selleks hetkeks teadaolevad seadusandlikud muudatused, nt kui sideandmete seadus võetakse vastu, siis eelarve protsessis peab sellega arvestama. RES on pikaajaline eelarvekava, millest peavad valitsus ja Riigikogu mitmeaastaste kulude planeerimisel lähtuma, aga kui majandusprognoos muutub, siis üldjoontes võidakse RES-i muudatusi teha.

V. Kõve: Millega peaks kohtusüsteem halvimal juhul arvestama?

M. Lauri: Nagu öeldud, siis vanglates on kokku lepitud teatud tugiteenuste konsolideerumine, mis tähendab mõningate inimeste koondamist. Vaatame üle võimalused, mida pakub digitaliseerimine ja töö ümberkorraldamine. Püüame leida variante, et vähendada kinnisvarakulusid – üle vaadata, kui palju tasutakse RKAS-ile ja mis osas see on mõistlik.

V. Kõve: Järgmise KHN-i istungi planeerimiseks oleks hea teada, millal ministeeriumi enda kärpeplaan paika saab.

M. Lauri: Augustis peavad asjad paigas olema, kuna lõplik arutelu valitsuskabinetis toimub eelduslikult septembri keskel. Riigikogule tuleb esitada eelarve hiljemalt 30. septembriks.

I. Parrest: Kas ministril oleks eelarve läbirääkimistel tuge KHN-i argumenteeritud seisukohast kohtutele piisavate eelarvevahendite tagamiseks?

T. Pappel: RKAS-ile makstavad üürikulud moodustavad I ja II astme kohtutel 17% eelarve kogumahust ning on I ja II astme kohtute eelarves kolmandal kohal. Kas olete kaalunud mõne väiksema kohtumaja sulgemist? KHN on varasemalt heaks kiitnud Tartu Maakohtu Põlva kohtumaja sulgemise, kuid U. Reinsalu otsustas viimasel hetkel teisiti.

V. Kõve: Kas vajalikud on ka personalikärped?

M. Lauri: Kinnisvara annab positiivse efekti siis, kui seda kasutatakse vähem. Üritame ministeeriumis selgeks teha, kuidas saaks RKAS-i kulused kokku tõmmata. Justiitsvaldkonnas on majandamiskulud suhteliselt tagasihoidlikud. Personalikulud on sellised, mida valdavalt ei saa kärpida. Ei kujuta ette, et saaksime kohtunike arvelt kokku hoida. Palkade vähendamine ei tule kõne allagi. Täiendavad seisukohad, põhjendused ja näited aitavad valitsust veenda justiitsvaldkonna eelarve kärbeta vähendamise vajalikkuses.

V. Kõve: Kas kärped ei puuduta KRAPS-i ja sellega seotud kohtunikke ja kohtuametnikke?

M. Lauri: Valitus ei ole KRAPS-i muutmist arutanud, aga olen kuulnud, et kuna KRAPS-iga on seotud ka paljud teised ametid, siis on see niivõrd sensitiivne teema, et ma ei usu, et see diskussiooniks tuleks või keegi seda tõsiselt võetavalt kaaluks.

A. Parmas: Kui ei ole piisavalt raha, siis tuleb pakkuda vähem teenuseid.

M. Lauri: See on üks võimalus. Tuleb vaadata, kas ja kui palju peab riik igal pool toimetama. Ilmselt ei ole arukas viia kohtupidamine riigi valvsa silma alt välja. Tuleb kaaluda meetmeid, mis kohtupidamise protsessi kiirendavad või survet vähendavad. Teatud juhtudel võib-olla mõttekas kaaluda lõivude tõstmist.

V. Kõve: Kas lõivude tõstmisega saadav raha jääks sellisel juhul kohtusüsteemi? Kohtusse pöördunud inimesed panustavadki kohtusüsteemi üleval pidamisse.

M. Lauri: Olen tõstatanud küsimuse seoses menetlusdokumentide posti teel kättetoimetamisega. Minimaalselt võiks vähemalt juriidilistele isikutele menetlusdokumendid saata elektrooniliselt, kuid eraisikute puhul see ei pruugi alati toimida. Kriisimeetmete teavituste saatmisel nägime, et on võimalik luua süsteem, millega riik saab tuvastada riigisüsteemidesse sisselogimised ka mitte ametliku e-posti kaudu. Isegi väike kokkuhoid annaks positiivse efekti. Diskussioon käib ka selle üle, et justiitssüsteemi enda sisesed kärped, sh kohtute postikulude või lõivude osas ei jaotuks laiali, vaid liiguks kohtute eelarvesse. Diskussioonid on alanud, aga lubadust ja lootust ei saa anda.

I. Pilving: Kohtul on protseduuri nõuded seadusega ette kirjutatud, seega on raske omal käel tegevuste arvelt kärpida. Üldine tendents on protseduuri kohmakamaks ja kulukamaks muutmine, mitte vastupidi. Kas RKAS-ile on ka protsent ette antud, mille võrra nemad enda kulusid peaksid kärpima?

M. Lauri: Riigihalduse ministrile on antud käsk vaadata üle ja tõmmata kokku riigi kinnisvara kasutust, mille käigus võib suure tõenäosusega ministeeriumite ühishoone samuti saada ühe ministeeriumi juurde. Kui vähendame kasutusel olevaid kinnisvarapindasid, siis väheneb ka proportsioon, mille pealt kulusid arvestatakse.

A. Parmas: Probleem on see, et kõik nõudmised justiitssüsteemile esitatakse poliitiliselt tasandilt. Justiitssüsteemil endal on väga piiratud võimalused midagi muuta, nii teenuste valiku ja teenuste osutamise võrgu, palkade, protseduuri osas.

V. Kõve: Järgmine aasta tuleb kohtutele keeruline. Riik peab mõtlema, mida teha, kui tõesti kohtutele antakse sideandmete kasutamiseks lubade väljastamise ainupädevus, aga ülesande lisamisel raha juurde ei anta ning teisalt ühtegi muud ülesannet ära jätta ka ei ole võimalik.

M. Lauri: Samu argumente olen esitanud ja tuginen nendele ka edaspidi. Hetkel ei saa midagi positiivset lubada.

I. Pilving: Selge on see, et üksnes retoorilist juttu kuulda ei võeta – on vaja numbreid ja selleks on JuM-il vajalik koostada analüüs. Mulle meeldis suhtumine, et RKAS-ist saab kärpida siis, kui tõmmatakse tegevusi koomale, st kinnisvarapindasid. Kohtusüsteemile võiks ka sama kohalduda – kohtute eelarvet saab vaid siis kärpida, kui mingil viisil asjade arvu vähendatakse või on võimalik kohtuasju lihtsamini lahendada.

V. Lapimaa: Eesti kohtute menetlusajad on Euroopas praktiliselt kõige kiiremad ja oleme selles osas väga tublit tööd teinud ning võib-olla seeläbi oleme ka oma edu ohvrid. Selline kiirus tekitab ka mulje, et on võimalik järjest kiiremini asju teha. Viimasel ajal on olnud tendents, et menetlustähtajad pikenevad. Kuuleme, et kohtutele tulevad juurde täiendavad ülesanded, mis tekitavad ametnikele lisakoormuse. Ette on nähtav, et palgafondi kärpimine koos pandeemia aja väsimuse ja kurnatusega, pikendab menetlustähtaegu järsult ja tuntavalt, mis omakorda kahjustab ettevõtlus- ja ärikeskkonda. Õigusel ja kohtusüsteemil saavad ees olema suured probleemid. Kas valitsuse ja JuM-i poolt on välja mõeldud strateegia, kuidas ühiskonda viia sõnumid, et menetluskiiruskohtutes ei ole jätkusuutlik ja see on lähiajal paratamatult halvenemas?

M. Lauri: Oleme rääkinud, et kohtumenetlused ei ole ilma põhjuseta nii pikad. Sõnumi suunamine rohkem avalikkusele on hea mõte. Justiitssüsteemis teame menetluste pikenevise põhjuseid, kuid avalikkusel on tõesti teatud eelarvamused seisukohad ning kindlasti tasub proovida neid ümber lükata.

A. Parmas: Oma panuse annaks ka see, kui järele jäänud arvestuslikud kulud oleksid realselt asutuse enda kasutada, mitte ei jääks RaM-i kasutada.

V. Saarmets: Suurt kärpimise survet ei oleks, kui arvestuslikke kulusid suudetaks kokku hoida.

V. Kõve: Täna tundub, et oleme mingis mõttes eelarvest raha kaotanud, kuna kõik kohtunikud ei ole ametis. Kui ülejääv raha oleks kohtu kasutuses, aitaks see kohtute esimehi kohtute igapäevatöö korraldamises.

M. Lauri: See oli üks esimesi eelarve teemasid, mille kohta ütlesin RaM-le, et selline arvestuslike kulude korraldus mulle ei meeldi ja see ei toimi. Hoian ametkondade vahelisel vaidlusel silma peal. Kui on põhjusega kasutamata vahendid, siis seda ei saa lihtsalt ära võtta.

Otsus: KHN võtab informatsiooni teadmiseks, kuid peab vajalikuks juhtida Riigikogu ja Vabariigi Valitsuse tähelepanu arengutele, mis suurendavad oluliselt kohtuasjade arvu. Asjade hulk kasvab nii kavandatavate seadusemuudatuste (nt sideandmete load, miinimumelalise vähendamine) kui ka muude ühiskondlike protsesside tõttu. Kui nende muutustega ei kaasne lisavahendeid, satub tõsisesse ohtu mõistlik menetlusaeg kohtutes. Ammugi ei näe KHN sellises olukorras mingit võimalust seniste nappide vahendite kärpimiseks.

Kohtuhaldus, sh eelarvestamine peab tagama kohtusüsteemi tõhusa toimimise (kohtute seadus § 39 lg 4). Riigi põhifunktsioonina peab õigusemõistmisel olema eelarve kujundamisel prioriteet kulutuste ees, mille kandmiseks ei ole riigil selget õiguslikku kohustust.

KHN soovib Justiitsministeeriumilt analüüsi, kuidas võivad eelarvekärped mõjutada kohtute jõudlust olukorras, kus töökoormus kasvab.

Lahkub Maris Lauri.

3. Sideandmete ligipääs kriminaalmenetluses – KS § 41 lg 3 p 4 alusel – Justiitsministeerium, Markus Kärner

M. Kärner: Sideandmete küsimus on EL-i tasandil juba alates 2014. aasta kohtulahenditega üleval olnud. EL-i e-privatsuse ja sideandmete käitlemise 2002. a direktiivi ning 2006. a õigusaktiga nähti riikidele ette kohustus teatud raskete kuritegude korral sideandmeid säilitada ja neile ligipääs tagada. Riigikohus küsis nn koeravorsti kaasuses Euroopa Kohtult eelotsust. Lahendist tulenes esmalt küsimus, kas prokuratuur on piisavalt sõltumatu õigusasutus, et sideandmete kasutamiseks lube väljastada. Sideandmete lahendi konteksti osas leiti, et kuna prokuratuur on ise menetluse lõpptulemist huvitatud ja esindab ka kohtus riiklikku süüdistust, ei ole prokuratuur sõltumatu ning lube sellisel kujul anda ei tohiks. Teiseks esitati küsimus, kas tõesti peame piirduma üksnes raskete kuritegude uurimise eesmärgiga, kui küsime andmeid välja väga vähesel määral, mille puhul Euroopa Kohus leidis, et erisust ei ole. Hetkel on probleem selles, et seadus näeb ikka ette, et neid lube annab prokuratuur.

12. mail 2021 algatas Riigikogu õiguskomisjon KrMS-i muutmise eelnõu, mis näeb ette muudatuse, et tulevikus hakkaks sideandmete lube väljastama prokuratuuri taotlusel eeluurimiskohtunik. Eelmisel aastal väljastati sideandmete kasutamiseks kokku 2800 luba, võrreldes teiste piirkondadega oluliselt rohkem Põhja Ringkonnaprokuratuuri tööpiirkonnas. Lõplikku lubade arvu on raske ette prognoosida. Suurema põhjendamiskohustuse tekkimise tõttu võiks eeldada, et lubade arv ei jää samasse suurusjärku. Selleks, et eelnõuga kohtute koormust mingilgi moel mõistlikkuse piires hoida, on ette nähtud võimalus lahendada taotlust pealdisega, nagu nt läbiotsimise taotlusi. Arvesse tuleb võtta ka kuriteo raskust, laadi ning riivet isiku põhiõigustele. Edasilükkamatul juhul saab loa anda ka prokuratuur, eeldusega, et järgmisel tööpäeval esitatakse taotlus eeluurimiskohtunikule, kusjuures kohtunikule ei ole taotluse lahendamiseks tähtaega ette nähtud. Õiguskomisjoni aruteludes on arvestatud, et kui kohtul tuleb läbi vaadata aastas 2800 loataotlust, siis selle koormuse võiks katta täiendavalt kuus kohtunikku, kohtuistungisekretäri ja kohtujuristi, kogusummas 756 141,30 eurot. Eelnõu on hetkel esitatud valitsusse arvamuste avaldamiseks ning JuM-i info kohaselt esitatakse eelnõu arvamuse avaldamiseks ka kohtutele, prokuratuurile, advokatuurile, Tartu Ülikooli õigusteaduskonnale ja Õiguskantsleri Kantseleile.

V. Kõve: Kas prokuratuuri ümberkorraldamist ka kaaluti? Kas 756 141,30 eurot võetakse prokuratuuri eelarvest?

M. Kärner: Prokuratuuri koormus ei vähene, see pigem suureneb. Prokurörid peavad esitama kohtule põhjaliku taotluse. Põhimõtteliselt on sideandmete kasutamise lubade väljastamise ülesanne võimalik anda ka muule haldusasutusele, kuna Euroopa Kohus ei eelda seda, et lubade väljastaja peab vältimatult olema kohus, aga küsimus on selles, kuidas ülesanded ja töö ümber korraldada. Praegu on võimatu prokuratuuril neid anda. Ümberkorraldus eeldaks, et lube andev prokurör peaks olema prokuratuurist täiesti sõltumatu ning ta ei tohiks ka täitevvõimult korraldusi võtta.

V. Kõve: Kas uus regulatsioon jõustub uuest aastast? Kas JuM on kaalunud ka mingit ajutist plaani?

M. Kärner: Regulatsiooni muutmiseks on igal juhul vajalik muuta KrMS-i. Ei ole välistatud, et seadus võetakse vastu enne suvepuhkust, kuid see sõltub õiguskomisjoni töökorraldusest. Ajutiselt on kohtunikel võimalik hinnata, kuidas olukorda lahendada, kui prokuratuur esitab juba taotlused kohtule. Seadustik ei näe siin otse midagi ette ning mõni kohtunik on võib-olla nõus luba andma.

J. Sarv: Kohtule sideandmete hankimise ülesande lisandumine ei mõjuta ainult kohtute koormust. Kui kohtunik annab selle loa, siis tõenäoliselt sama kohtunik sama kriminaalasja enam arutada ei saaks. Äkki võiks kaaluda võimalust, et tulevikus väljastaksid lube halduskohtud? Halduskohtutel on olemas teatud kogemus julgeolekuasutustele lubade andmisega. Taoline lahendus tasakaalustaks maa- ja halduskohtute koormust ning väldiks probleemi, et suur osa maakohtunikke ei saaks hiljem enam kriminaalasja arutada.

M. Kärner: Mõte väärib kindlasti kaalumist, kuid hetkel olen pigem taolise lahenduse osas kõhklev. Mulle tundub, et nt ennetähtaegne vabastamine oleks midagi, mis võiks olla halduskohtu lahendada. Eeluurimiskohtunike taandamisprobleemi saaks lahendada eelkõige asjade laiali jagamisega.

V. Peep: Il kohtuarenduseelnõuga on kavas viia sidevahendite load üleriigilisse jagamisse, jagades teistele kohtutele ning seeläbi on võimalik vältida taandamisvajadust.

V. Kõve: Kas sellist varianti ei ole, et lubade jagamisel on pädevad nii tsiviil- kui ka halduskohtunikud, et saaks paindlikult jagada?

M. Kärner: Küsimus on, et mis ajaperspektiivis sellist muudatust teha. Sellisel juhul võiks üldse ka teised lubade väljastamised üle vaadata.

J. Sarv: Kas ministeerium analüüsis ka seda riski, mis tuleneb Euroopa Kohtu otsuse punktidest 28–30, et andmete masskogumine on EL-i õigusega vastuolus. Eelnõus on jätkuvalt viidatud elektroonilise side seadusele 111¹ lõikele 2, aga Euroopa Kohus on öelnud, et see on Euroopa õigusega vastuolus. Euroopa Kohus eristab kahte riivet: 1) mis on seotud andmete nõudmisega; 2) mis kaasneb andmete säilitamisega. Kas tulevikus ei või tekkida risk, et seaduse muudatusest ei ole palju kasu, kuna andmete kogumiseks ei olnud juba Euroopa õigusest tulenevalt alust?

M. Kärner: Jah, analüüsisime. Praegu on Euroopa Kohtu menetluses vähemalt kolm eelotsuse taotlust, kus küsitakse Euroopa Kohtult, kas nad on ikka kindlad. Selline suunatud andmete säilitamine viib kas diskrimineerimisele või on kasutu. Tõesti, ei saa üle ega ümber sellest, et eristatakse kahte riivet. Tõsi on ka see, et kriteeriumid on niivõrd ähmased, et kuskil 16–17 EL-i liikmesriigis toimub jätkuvalt sideandmete üldine säilitamine. Kokkuvõtlik ja üldine vastus on, et sellega jätkub töö edasi. Pidevalt on ka üleskutse Euroopa Komisjonile, et teha uus direktiiv, mis lahendaks küsimuse liiduülesest. Ohukoht on kindlasti olemas ja sellega peab edasi tegelema nii Eestis kui EL-s.

A. Parmas: Tundub, et ka EL ei tea täpselt, mida selle teemaga teha. Huvitav oleks kuulata Euroopa Kohtu seisukohta, kas prokuratuuri siseselt võiks leida mingi lahenduse. Oleme seda asutusesiseselt arutanud, aga mõistlikku lahendust leidnud ei ole. Sisuliselt tähendaks see ikka prokuratuuri sisse või kõrvale täiendava struktuuri loomist, mis peaks olema sõltumatu süüdistuse esitamisest. Lihtsate vahenditega lahendus, et tõstame osa prokuröre teise osakonda, ei toimi ning see ei ole ka see, mida Euroopa Kohus silmas pidas. Järgi jääks võimalus luua mingi omaette haldusasutus, aga jätkuvalt oleks rahastuse probleem. Eeluurimiskohtunike lahendus on loogiline, aga kallid lahendus, kuna kohtunike töökoormus suureneb niivõrd palju. Perspektiivis tuleks mõelda midagi prantsuse mudeli sarnast, kus prokuröride kõrvale, kes tegelevad süüdistamisega või juhivad ka kohtueelset menetlust, on olemas eeluurimiskohtunikud, kes otsustavad kõik, mis puudutab põhiõiguste riivet kriminaalmenetluses.

Pikemas perspektiivis on diskussiooni koht, kas eeluurimiskohtunikud tuleks tõsta üldmenetlusest täiesti eraldi. Halduskohtunike rakendamine ei oleks parem lahendus.

I. Pilving: Mul on hea meel, et halduskohtu variandi peale mõeldakse. Olen valmis panustama võimalikku mõjuanalüüsi. Kardan, et see lahendus läheb ilmselt vastuollu põhialustega. Halduskohtud on olemas, et rollid ei läheks segamini. See ajaks halduskohtunike fookuse segamini ning riigi kulud oleksid jätkuvalt samad, olenemata sellest, kas lube andev kohtunik istub maakohtus või halduskohtus. Euroopa Kohus ei näe probleemi selles, et ametnik annab neid lube, probleemiks on sõltumatus. Sõltumatud ametnikud on kohtus täiesti olemas – kohtujuristid. Ma ei näe, et kohtujuristile selle funktsiooni andmine oleks Euroopa Kohtuga vastuolus. Võiks kaaluda alternatiivi, et lubade väljastamisega võiks tegeleda kohtuametnik maakohtus, kes puutub muu kriminaalmenetlusega rohkem kokku kui halduskohtunik. Vajadusel luua kohtujuristi ja kohtunikuabi kõrvale veel üks ametikoht.

J. Sarv: KrMS-i revisjoni käigus analüüsiti eraldi eeluurimiskohtuniku instituudi loomist, aga seal ilmnis miinuseid palju enam kui plusse.

M. Kärner: Revisjoniga kaotatakse eeluurimiskohtuniku mõiste, mis asendatakse üldisemalt sõnaga „kohus“.

V. Kõve: JuM võiks mõelda rollijaotusele, kuidas lubade väljastamine üleriigiliselt kõige mõistlikumalt korraldada, et tagada lubade väljastaja kompetentsus ja sõltumatus, kuid ei häiriks kohtute tööd. Vaja oleks süsteemset lähenemist, et saaks kohturessurssi kõige paremini ära kasutada.

I. Pilving: Kõigepealt võiks analüüsida, kas kõiki lube peab ikkagi andma kohus.

K. Kruusvee: Kommenteerin Juhan Sarve mõtet, et halduskohtul on kogemus lubade andmisel. Julgeolekuasutuste seadust tulenevalt on lubade andmine halduskohtu esimehe pädevuses, mitte üldiselt halduskohtunike, seega halduskohtunikel ikkagi puudub laiem kogemus lubade andmiseks. Praegu arutame jälle kohtutele uute ülesannete lisamist, kuid kui kärped on paratamatud, siis peaks vastupidiselt kaaluma kohtutelt lisaülesannete ära võtmist, kui just lisaülesannetega ei kaasne eraldi ressurss. Kui lisaressurssi ei kaasne, siis tundub, et on justkui kaks võimatut ülesannet – jätta eelarve kärpimata või ülesanded lisamata.

V. Kõve: Kui seadus 1. jaanuarist peaks muutuma ja lubade väljastamise ülesanne antakse halduskohtusse, siis kas halduskohtud tuleksid toime?

K. Kruusvee: See oleks halduskohtu jaoks uus valdkond, milles laiemat kompetentsi halduskohtunikel ei ole ja vajaks laiemat sisulist ettevalmistust.

V. Kõve: Selleks oleks vaja kohtutele, kes sellega tegelema hakkaksid, korralik koolitusprogramm.

M. Kärner: Kiires eelnõu protsessis ei ole sellel eraldi peatatud. Olemuselt on sideandmete kasutamiseks loa andmine sarnane läbiotsimislooga. Kaalutlused on võrdlemisi sarnased mitmete teiste eeluurimiskohtuniku toimingutega, mida ta nagunii teeb.

A. Asi: Kõiki eeluurimiskohtuniku ülesandeid võiks teha üks kohus, kuna toiminguid tuleb tihti teha ühes ja samas eeluurimises ning ei ole mõistlik, et erinevad kohtunikud hakkavad toimikuga tutvuma. Ettepanek oleks, et üks kohtunik tegeleks kriminaalasjaga otsast lõpuni – kas see oleks siis läbi üleriigilise jagamise või andes ülesande kohtujuristidele. Suure tõenäosusega lisandub Harju Maakohtule alates juunikuust 1500 sideandmete kasutamise loataotlust aastas. See tähendab, et Harju Maakohus peaks neli üldmenetlusi lahendavat kohtunikku suunama eeluurimiskohtunike ülesandeid täitma – see moodustab umbes veerandi üldmenetlusi lahendavate kohtunike arvust. Tuleb tegeleda probleemidele kiire lahenduse leidmisega. Kui praeguses eelnõus on välja toodud, et saame kuus kohtunikku juurde, siis Harju Maakohtusse oleks sellise prognoosi järgi vaja juurde täiendavalt neli kohtunikku, et tagada sama menetlusaeg, sest eeluurimiskohtuniku kiireloomulised ülesanded on vaja lahendada koheselt.

A. Parmas: Edasilükkamatute sideandmete lubade jaoks, mis nõuavad kohest tegutsemist, on eelnõus ette nähtud võimalus anda luba kohtuniku järelsanktsiooniga, mis võimaldaks survet kohtult maha võtta. Ma olen täiesti nõus ka kohtu lisaressursi vajadusega.

M. Kärner: Täpsustan, et Põhja Ringkonnaprokuratuuri tööpiirkonnas on neid lube hetkel aastas väljastatud 1169, mis on umbes 22,48 luba nädalas. Igati nõus, et täiendava ressursi saamiseks peab pingutama ja vajadusel tuleb leida ressursid selle aasta riigieelarve vahenditest. Kindlasti saab ka prokuratuur aru, et ressursi puudus ei soosi ka nende tööd, kuna sideandmete kasutamiseks taotluste esitamine võib kohtuid ummistada. Kiireloomulisel juhul saab loa ka prokuratuur ise anda ja seejärel ei ole kohtunikule ette nähtud tähtaega taotluse läbi vaatamiseks.

Otsus: KHN võtab informatsiooni teadmiseks.

Lahkub Markus Kärner.

4. Elatise eelnõu tutvustus – KS § 41 lg 3 p 4 alusel – Justiitsministeerium, Andra Olm

A. Olm: Eelnõuga on plaanis kaotada senine miinimumelatisse seos kuupalga alammääraga ning asendada see õiglasemate ja paindlikumate miinimumelatisse arvutamise alustega. Elatise baassummaks on planeeritud 180 eurot ning seda summat korrigeeritakse tarbijahinnaindeksi muudatustega ning lisatakse 3% kohustatud vanema eelneva kalendriaasta keskmisest brutopalgast. Selliselt moodustub miinimumelatisse summa, millest tehakse mahaarvestusi, arvestades konkreetse pere olukorda. Arvesse võetakse poolles ulatuses lapsetoetust ja lasterikka pere toetust ning lapse jagatud elukohta – varasemas eelnõus oli arvestatud kindel protsent baassummast, kuid nüüd arvestatakse summa proportsionaalselt vanemaga koosveedetud ajaga.

Kui võtta aluseks n-õ standardne ühe lapsega pere, kus laps veedab lahusoleva vanemaga aega vähem kui seitse päeva kuus ja arvestatakse maha ainult lapsetoetus, siis oleks uus miinimumelatisse summa 193 eurot kuus ühe lapse kohta. Uude eelnõu versiooni proovisime täpsemalt kirjutada, millisel juhul saaks välja mõista miinimumist väiksemas summas elatist ja mis juhul suuremas. Reeglina ei peaks olema võimalik elatist välja mõista, kui laps veedab võrdselt aega mõlema vanema juures, juhul kui kulude jaotus on väga erinev, siis nüüd on võimalik suurendamise sätte alusel seda siiski teha. Eelnõu seletuskirjas on kohtunikele välja pakutud soovituslik orientiir – kui kohustatud vanema sissetulek on keskmisest suurem, siis võib lisada elatise baassummale näiteks 3% kohustatud vanema tegelikust sissetulekust keskmise brutokuupalga asemel, kui see oleks kohtu hinnangul antud olukorras õiglane. Oleme tänulikud kohtutele tagasiside eest. Tallinna Ringkonnakohtu tagasisides välja pakutud rakendussätte lisasime eelnõusse. Välja pakutud rakendussätte kohaselt vaadatakse enne eelnõu jõustumist välja mõistetud elatise summat – kui eelnevalt välja mõistetud summa on vahemikus 193–292 eurot kuus ühe lapse kohta, siis rakendussättega loetakse uueks elatise summaks alates seaduse jõustumisest 193 eurot kuus. Praegu on elatise vaidlused kohtutes väga keerulised ja aeganõudvad, kuigi on sätestatud elatise miinimummäär. Kriteeriumite selgemalt kirja panemisel saab summa olema väiksem ja õiglasem ning rakendussättega loodetavasti hoiame ära suure osa kohtuasju ning kohtute töökoormus ei tohiks märkimisväärselt suureneeda. Kindlasti on inimesi, kes ei ole rakendussättega määratud uue summaga nõus ja pöörduvad kohtusse selle muutmiseks. Memos viidatud veebipõhine elatiskalkulaator on plaanis luua juuni lõpuks ning selle kasutamisele võtmisega võiks samuti kohtusse pöördumiste arv väheneda. 21. maini ootame eelnõule tagasisidet ja hiljemalt 2021 septembris peaks olema eelnõu valitsuse laual. Esialgne planeeritav seaduse jõustumise kuupäev on 01.01.2022.

I. Kangur-Gontšarov: Kas teie prognoosi kohaselt tagantjärgi väljamõistetud elatiste ümbervaatamisi ei tulekski?

A. Olm: Oleme eelnõus teatavat töökoormuse kasvu ette näinud ja ka kulude osas pakkunud summa, mida töökoormuse kasvu tõttu taotleda. Summade kättesaamise osas hetkel ülemäära optimistlik ei julge olla. Mulle isiklikult tundub, et kui langevad ära praegused keerulised elatisevaidlused ja nende asemele tulevad ümbervaatamised, siis on lootust, et koormus ei tõuse märkimisväärselt, aga seda on väga keeruline prognoosida.

I. Parrest: Üleminek rakendussättele võiks olla sujuvam või järk-järgulisem. Teisalt paneb planeeritav muudatus lapsed põhimõtteliselt sellisesse olukorda, et nad peavad uuesti kohtusse pöörduma, isegi kui neile on nt eelmisel aastal elatis summas 210 eurot välja mõistetud. Tasuks kaaluda lihtsustatud korras elatissumma vähendamise taotlemist ning sellisel juhul peab elatist maksma kohustatud isik ise pöörduma kohtusse ja kui teine pool vastu ei vaidle, siis kohus vähendabki elatist.

A. Olm: Ilma taolise rakendussätteta esitatakse kohtusse kümneid tuhandeid nõudeid elatise vähendamiseks, seega laual on halb ja veel halvem lahendus. Sotsiaalministeerium tegi ettepaneku elatise vähendamiseks väiksemal määral, et uus elatise summa ei oleks kehtiva elatisega võrreldes nii drastiliselt erinev. SoM viitas, et aluseks saaks võtta ka lapse ülalpidamiste uuringus toodud võrdleva analüüsi. Meie oleme võtnud aluseks standardeelarve, mida soovitasid uuringutegijad. Võrdleva analüüsi tulemused erinesid vähesel määral ning selle järgi määratakse miinimumelatiseks 205 eurot kuus. See on üks variant, mida saame tagasiside saamise järgselt kaaluda. Hetkel me ei ole tõsisemalt kaalunud võrdleva analüüsi aluseks võtmist. Kui leiata, et praegune rakendussäte ei sobi ja selle asemel oleks lihtsustatud menetlus mingil moel parem, siis oleksin tänulik konkreetsete ettepanekute ja kirjelduste eest, et see ka toimiks ega kedagi kahjustaks.

V. Kõve: Arvan, et loogika võib olla küll ebaõiglane, aga tõhususe mõttes on see kindlasti parem variant, võrreldes sellega, kui igaüks hakkab eraldi elatist vähendamist taotlema.

A. Olm: Oleme selle argumendiga püüdnud ka meedias eelnõud kaitsta – kui on vähem vajadust pöörduda kohtusse, siis võivad sellest kõik, sh lapsed.

T. Talviste: Mõtted, eriti rakendussäte osas, on arusaadavad ja head. Kas riigiõiguslikust aspektist saab seadusega muuta tuhandeid kohtulahendeid ja öelda last kasvatavale vanemale, et kui selline seaduse muudatus ei meeldi, siis pead uuesti kohtusse pöörduma?

A. Olm: Seetõttu pakkusimegi talvel välja teistsuguse lahenduse, mille järgi olekski pidanud kohtusse pöörduma elatist maksma kohustatud isik. Meid rõõmustas Riigikohtu vastuskiri, et tulevikus sissenõutavate nõuete suhtes ei teki eeldatavasti põhiseaduspärasusega probleeme.

V. Kõve: Kas elatisabi regulatsiooni ka muudate või selle jaoks peab endiselt olema kohtulahend ja sundtäitmine?

A. Olm: See eelnõu ei käsitle elatisabi.

Otsus: KHN võtab informatsiooni teadmiseks.

Lahkub Andra Olm.

5. Kohtu esimeeste aruandlus ja aruandluse formaadi muutmine – KS § 41 lg 3 p 4 alusel – Justiitsministeerium, Viljar Peep, kohtu esimehed

V. Kõve: Oleme arutanud kohtu esimeeste aruandluse formaadi muutmist. Teeme ettepaneku, et kohtu esimehed esitavad enne KHN-i istungit aruanded JuM-ile ja JuM teeb nendest KHN-i istungil kokkuvõtte. Kohtu esimeestel on võimalik JuM-i kokkuvõtet ka KHN-i istungil täiendada aktuaalsete probleemidega. Eesmärgiks on istungil suulist osa kokku tõmmata.

V. Lapimaa: Arutame KHN-i istungil hea meelega tänaseid ja aktuaalseid probleeme, mis kohtutele ka tegelikult korda lähevad, mitte aastavanuseid trende, mida ei ole vast nii põnev ka kuulata.

V. Kõve: Kas olete nõus edaspidi loobuma pikkadest suulisest kohtu esimeeste ettekannetest?

Kõik KHN-i liikmed ja ka kohtu esimehed nõustuvad kohtu esimeeste aruandluse formaadi muutmisega.

V. Peep: Aruandluse temaatika võib jagada kahte mõõtmesse: 1) eelmise aasta statistika; 2) praktilised teemad, mis on üle kandunud ka tänavusse aastasse. Tsiviilkohtumenetluste arv kasvas 2020. a 3% ja maakohatud lahendasid ära 7% rohkem asju kui 2019. a. Väga positiivne, et nii hagi kui hagita asjade

keskmine menetlusaeg on jätkuvalt 95 päeva. Digitoimiku kasutamine kasvas 10%. Maksekäsuosakonda esitatud asjade arv kasvas 16%.

JuM tutvus kohtu esimeeste aruannetega ja tervikuna võib kohtu esimeeste mured jaotada kaheks: 1) kohtute infotehnoloogiline teenindamine; 2) kohtuametnike koormus ja palgad. Kui varasematel aastatel oleme kandnud kohtute eelarve reservist RIK-i 490 000 eurot, siis sel aastal vähendasime summat 268 500 euro peale selleks, et suurendada kohtuametnike tööjõukulusid. Suurem osa KIS-i ja AET-i arendusi seisab selle taga, et toimub üleminek KIS-i uuele arhitektuurile. Teisalt oleks vajalik JuM-i ja RIK-i vaheline suhtlus üle viia suurkliendihalduritele, et töökorraldust parandada. Järgmisest aastast võtame kohtute eelarvestamisel suuna arvestada eelarve koostamisel kohtute prognoositava töökoormusega.

Rahandusministeerium on ametnike tasandil teinud pakkumise tõsta kohtujuristide ja kohtunikuabide palgad arvestuslikule eelarvereele, nagu hetkel on KRAPS-ist tulenevad palgad. See muudaks kohtute eelarvestamise kindlust ja kärpe vahekorda. Kohtute kättetoimetamise kulu 1,6 miljonit eurot on samuti arvestuslikul eelarvereele ja ei kajastuks kärpes. Kättetoimetamise puhul tahaksime edasi minna radikaalsemalt – alustatud on tegevusi kättetoimetamise pilootprojekti käivitamiseks, mis peaks võimaldama digitaalselt dokumente riskkättetoimetada erinevate riigiasutuste vahel ja vajalik on teha selgemaid õiguslikke valikuid, kuidas üle minna digikättetoimetamisele.

V. Kõve: Kas on teada, millal hakatakse vajalikke arvutusi tegema ja millal alustatakse kärpimisega?

V. Peep: Veel ei ole teada.

I. Pilving: Väiksema hagihinnaga asjades, mida on ka massiliselt, näeks võimalust lõive mõningal määra tõsta, kuid suurema hagihinnaga asjade riigilõivude tõstmisel peab arvestama, et lõivude suurus ei läheks vastuollu põhiseadusega.

V. Kõve: Jah, lõive saab tõsta vaid mõistliku määraneni, et see ei tooks endaga kaasa ka riigi õigusabi taotluste esitamise tohutut kasvu.

L. Loide: Kokkuvõttes eelmisel aastal langes süüteomenetluse asjade arv, kuid Tartu Maakohtu näitel üldmenetluse asjade, mis on teatavasti ajamahukad menetlused, arv tõusis 10%. Edasise eelarve vaate puhul on oluline meele pidada, et meil on väga erineva mahuga kohtud, kuid raha jagamisel ei saa ära unustada, et suures ja ühes majas paiknev kohtuasutus majandab ja toimib hoopis teisiti kui kohus, kus personal asub kuues erinevas kohas. Isegi oma parima tahtmise juures ei ole Tartu Maakohtul võimalik oma tegevusi koondada sarnaselt suurtes majades asuvate kohtutega. Menetlus- ja postikulude puhul ei saa unustada piirkondlikku erinevust. Suur postikulu tuleb sellest, et isikul ei ole kohustust elada ühes kohas, mistõttu peaksime kõigepealt seadustama inimese põhilise asukoha teatamise kohustuse, et dokumente oleks lihtsam kätte toimetada. Tänuväärne on sellest aastast käima läinud psühholoogilise nõustamise teenus, aga see ei asenda professionaalset supervisiooni nagu on teistel ametkondadel, kes tegelevad keeruliste olukordade lahendamiselega. Ei saa ümber ka ametnike palgateemast – kohtusse ei kandideeri enam keskharidusega, vaid põhiharidusega inimesed. Palgataseme tõttu on kvalifitseeritud tööjõudu väga keeruline leida. Kõikidele kohtutele lisandub juurde pidevalt ülesandeid, mitte ainult Harju Maakohtule.

K. Siigur: Lõivude suurendamisel saab seadusandja mõelda, kas on vaidlusi, mille puhul kohtusse pöördumine peaks olema viimaseks võimaluseks ning nende vaidluste lõive on võimalik proportsionaalselt. Lõivustamise süsteemi võiks tervikuna üle vaadata, nt kohtusse pöördumisel oleks võimalik lihtsamalt lõivu tasumise kohustusest vabaneda, kuid nõude rahuldamata jätmisel tuleb lisa lõivu tasuda.

T. Talviste: Nõustun Liivi Loide ja Viljar Peebuga. Võrreldes maakohtu esimeeste aruandeid, siis jääb silma, et Viru Maakohus esitas aruande lähtudes koormuspunktidest. Teised maakohtud lähtuvad kohtuasja arvudest. Peaksime kaaluma punktipõhisele aruandele üle minemist. Eelnevatel aastatel on

Pärnu Maakohtul olnud suhteliselt stabiilne ametkond, kuid nüüd on tekkinud päris suur personali liikuvus. Keeruline on leida töötajatele asendust ja kärbetega probleem süveneb veelgi.

A. Asi: Harju Maakohtu aruandes on samuti koormuspunktid välja toodud.

V. Kõve: Meil ei ole ette kirjutatud, mis formaadis peaksid kohtu esimeeste aruanded olema. Tuleks kokku leppida, mida esimeeste aruannetes kajastada, et need oleksid võrreldavad.

K. Luha: Mõistlik oleks edaspidi lähtuda koormuspunktidest, kuna neid aktsepteerivad kõik kohtud.

V. Peep: Peamine, et aruanded oleksid võrreldavad.

L. Naaber-Kivisoo: Toetan eelkõnelejaid. Kärbete valguses tahaks palgaküsimuse osas välja tuua, et ka Viru Maakohtul on olnud probleeme ametikohtade täitmisega, täpsemalt tõlgi koha täitmisega. Väga keeruline on leida pakutava palgaga piirkonnas kvalifitseeritud inimene ning veel keerulisem oleks selle palga eest osta isik sisse teisest piirkonnast. Kärped personalikuludelt ei ole mõeldavad, kuna siis ei saa teenust pakkuda enam senise kvaliteediga.

T. Pappel: Nõustun Liivi Loide ja Liina Naaber-Kivisooga kohtuametnike palgataseme osas. Referentide ja istungisekretäride palgatase on väga murettekitav. Tartu Ringkonnakohtul on keeruline kohtujuristi ametikohti täita, eriti ajutist ametikohta. Tartu Ringkonnakohtul on suur mure seoses töökoormuse suurenemisega – kohtuarenduse eelnõuga proovitakse Harju Maakohtu koormust vähendada, liigutades erinevaid asju Tartu Maakohtu piirkonda. Tutvudes eelnõu seletuskirja mõjuanalüüsiga on eeldatav mõju ringkonnakohtule vähene ja kohtuasju ei tule eriti palju juurde. Vaadates asju kogumist, on mõju Tartu Ringkonnakohtule päris suur. Tegime 2021. aasta esimese nelja kuu kohta statistilise analüüsi, millest nähtus, et tsiviilkolleegiumi töökoormus on suurenenud 33% ning seda olukorras, kus mõju ei ole hakanud avalduma Pärnu Maakohtust Tartusse suunatud pankrotiasjadest ega tsiviilnõuete täitmisest, elatise asjade juurdevoolust või võlaõigusasjade üleriigilisest jagamisest. Tartu Ringkonnakohtusse oleme nii tsiviilkolleegiumi kui ka kriminaalkolleegiumi juurde loonud ühe konsultandi töökoha, mille rahastamiseks koondasime kantselei juhataja ametikoha. Oleme olukorras, kus meil ei ole reservi, mida vähendada selliselt, et õigusemõistmine ei kannataks. Kõik kolleegiumid kurtsid digitoimiku probleemide üle – sellega tuleks JuM-il tõsiselt edasi tegeleda.

L. Naaber-Kivisoo: Kas uus digitoimiku versioon on valmis?

K. Luha: Digitoimik jõuab testgrupile katsetamiseks maikuu lõpus.

K. Siigur: KHN-i otsustada on, mida aruannetes kajastada. Arvuliselt väljendatavad suurused peaksid olema võrreldavad.

J. Tehver: Kui aruannetes kajastada ainult koormuspunktid, siis n-õ kohtusüsteemi välistel KHN-i liikmetel on aruannete jälgimisega raskusi.

V. Kõve: Kas kohtute esimehed on nõus, et aruandlused peaksid olema ühtmoodi ja võrreldavad ning koostatud nii kohtuasjade arvu kui ka koormuspunktide alusel?

Kohtu esimehed nõustuvad edaspidi kajastama kohtu esimeeste aruandes nii kohtuasjade arvu kui ka koormuspunkte.

A. Asi: Ennatlik on järeldada, et kriminaalmenetluste arv on vähenenud, kuna eelmise aasta I kvartaliga võrreldes on 31 üldmenetlust rohkem. Harju Maakohus on olukorras, kus kohtuniku koormus on 2–3 kuu koormuse võrra suurem, kui teistes maakohutes. Harju Maakohtu tsiviilasjade lahendamise aeg on teistega võrreldes oluliselt suurem. Harju Maakohtu menetluses on praegu üle aasta vanuseid tsiviilmenetlusi üle tuhande ning aasta alguse seisuga on üle kahe aasta vanuseid menetlusi üle 400. Harju Maakohus lahendab riigis ligi pooled tsiviil- ja süüteo menetluse asjad. Kohtuhaldus ei saa lubada sellist olukorda, kus üks pool riigist saab kohtuasjad kiiremini lahendatud kui teine. Palume kiireid lahendusi ja teha kiireid otsuseid. Olen sunnitud ütleva, et me ei suuda Harju Maakohtus tagada õigusemõistmist teiste kohtutega võrreldaval tasemel. Kärbetest Harju Maakohtu vaates ma ei tahaks

üldse kuuldagi. Selleks, et suudaksime tagada pikaajaliselt asjade lahendamise, sarnaselt teiste kohtutega, on meil tänase arvestusega vaja aasta eelarvesse juurde 1 miljon eurot ja kaheksa kohtuniku kohta, arvestamata sideandmete, elatise ja mitmete teiste eelnõude mõjusid.

T. Talviste: Tsiteerin eelmise KHN-i istungi protokoll: „V. Lapimaa: Võimalik on kasutada kehtivast seaduses sätestatud võimalust – maakohtu kohtunik vahetab ajutiselt kohtu koosseisu, et abistada suurema koormusega teist maakohut.“

V. Kõve: Kui üldine koormus kasvab, siis see ei ole lahenduseks. Tundub, et Harju Maakohus vajab lisaressurssi.

I. Parrest: Nõustun Astrid Asiga. Lahenduseks on suurendada kohtunike kohtade arvu. Ümberjagamine on probleemi tagajärgedega tegelemine.

L. Naaber-Kivisoo: Harju Maakohtu ülekoormuse lahendamiseks ei saa tekitada teiste kohtute ülekoormust. Kindlasti on vaja juurde kohtunike kohti.

J. Sarv: Riigikohtu kriminaalkolleegium ei tegele küll kohtute haldamisega, kuid üksmeelselt leiti, et Astrid Asi taotlust tuleb toetada. Osutan kohtu esimeeste aruannetes kajastuvatele andmetele kohtulahendite kvaliteedi kohta. Sealt ilmneb, et on tohutult suur erinevus tsiviil- ja kriminaalasjades tehtavate esimese astme kohtulahendite tühistamise osakaalu vahel, eriti Harju Maakohtus. Näiteks Harju Maakohtu tsiviilasjades tehtud lahenditest muudetakse 66%, täielikult tühistatakse 20%. Harju Maakohtu kriminaalasjades tehtud lahendite puhul on samad näitajad vastavalt 19% ja 2,1%. Teistes kohtutes on sarnane tendents, aga vahed ei ole nii suured. Kas keegi võiks uurida, millest selline erinevus tuleb?

V. Lapimaa: Oleme seda teemat Tallinna Ringkonnakohtus juba arutanud ja silma on jäänud kvaliteediprobleemid ja kiirustamine. Harju Maakohtu tsiviilkohtunikud on väga ülekoormatud ning õigusemõistmise kvaliteedi langus maakohtus suurendab ühtlasi ka ringkonnakohtu koormust. Ressursi jagamisel ei ole mõeldud sellele, et kui ringkonnakohus avastab maakohtu töös vea, siis ringkonnakohus peab asuma täitma maakohtu rolli – koguma tõendeid jne. Arvan, et kohtuhaldus ja riik peaks sellele probleemile lahenduse pakkuma.

A. Asi: Tsiviilkohtunikud on rohkem ülekoormatud ning seetõttu ei ole võimalik oodata kvaliteetset tööd. Kohtuniku aasta normkoormuseks loetakse 1600 tundi, kuid Harju Maakohtu tsiviilkohtunike koormus oli eelmisel aastal üle 2000 tunni. Kohtuniku menetluses olevad 450 kohtuasja aastas tuleb jagada 200 tööpäevaga. Veelgi kulukam on olukord, kui ringkonnakohus peab lahendama ise maakohtu asju. Tuleb leida lahendus, et tagada õigusemõistmise kvaliteet.

V. Kõve: Tsiviilasjade ülekoormuse tagajärjel on lisaks menetlustähtaegade pikenemisele ohus ka otsuste kvaliteet. See on kindlasti eelarve läbirääkimistel üheks argumendiks.

V. Peep: Jah, kasutame ka seda argumenti.

T. Pappel: Ülekoormus on üks teema. Samas Tartu Ringkonnakohtu praktikast võin kinnitada, et igal aastal kaevatakse Riigikohtusse edasi rohkem tsiviil- ja haldusasju.

Otsus: KHN võtab kohtu esimeeste 2020. a aruandluse teadmiseks.

KHN teeb ettepaneku muuta kohtu esimeeste aruandluse formaati. Justiitsministeerium analüüsib kohtu esimeeste poolt kirjalikult esitatud aruandeid ja teeb KHN-i istungil nendest kokkuvõtte. KHN selgitab, et kohtu esimeeste aruanded peavad olema ühetaolised ja võrreldavad, kajastades nii asja- kui punktipõhiseid menetlusandmeid.

Lahkuvad Kristjan Siigur ja Hans Moks.

Lõuna 12.57–13.45

6. Arvamuse andmine Riigikohtu kohtuniku vabale ametikohale kandideerivate isikute kohta – KS § 41 lg 3 p 1 alusel – Riigikohus

Riigikohtu kohtuniku vabale ametikohale kandideerijad on:

- 1) **Laura Aiaots**
- 2) **Tambet Grauberg**
- 3) **Urmas Kukk**
- 4) **Sten Lind**
- 5) **Inna Omblar**
- 6) **Heili Sepp**
- 7) **Meris Sillaots**

Riigikohtu kohtuniku vabale ametikohale kandideerivad isikud tutvustavad end ja KHN-i liikmed ning kohtu esimehed esitavad kandidaatidele küsimusi.

Lahkub Eneli Kivi.

Villu Kõve palub kandideerijatel lahkuda.

KHN-i liikmetelt ja kohtu esimeestelt küsitakse arvamust Riigikohtu kohtuniku vabale ametikohale kandideerivate isikute kohta.

Otsus: KHN-i liikmed avaldavad Riigikohtu kohtuniku vabale ametikohale kandideerivate isikute kohta arvamust.

7. Kohtuarenduse eelnõu tutvustus – KS § 41 lg 3 p 4 alusel – Justiitsministeerium, Viljar Peep

V. Peep: Justiitspoliitika osakonnas on hetkel valmimas kolm seaduseelnõud – kohtuarenduse, kohtu avalikkuse ja digitoimiku eelnõud. Kohtuarendustoimkonnas ei leidnud toetust võimaldada väljaõppe gruppi valitud kohtujuristil juhtida istungit. Kõigis kohtuastmetes riigi õigusabi asjades taotluste ainuisikuliselt lahendamise sätted peame lisama, kas kohtuarenduse eelnõusse või mõnda kriminaalpoliitika osakonna eelnõusse.

Kohtuarenduse eelnõu üheks plokiks on maakohtute struktuurimuudatus – kolleegiumiline jaotus maakohtus annaks parema aluse spetsialiseerumiseks, juhtimiseks ja ka maakohtusse kandideerivale kohtunikule suurema kindluse, kas temast saab tsiviil- või kriminaalkohtunik. Muudatus tähendaks, et luuakse vähemalt üks tsiviil- ja kriminaalosakond, arvestades minimaalseks osakonna suuruseks kuus kohtunikku, kõige väiksema maakohtu järgi. Kohtumajad jäävad alles kahes mõttes – kaovad küll ära kohtu struktuuriüksusena, aga säilivad kohtuasutusena kohtuistungite pidamise koha ja maakohtuniku alalise teenistuskohana. Edaspidi võiks kohtunikud kandideerida konkreetsele osakonda – tsiviil- või kriminaalosakonda. Jagunemine osakondade vahel ei oleks enam ministri ega Riigikohtu määrata, vaid jääks kohtute siseseks. Selline lähenemine peaks võimaldama ühtlasemat kohtute juhtimist, paremat spetsialiseerumist ja suuremat selgust maakohtusse kandideerimisel.

V. Kõve: Tegemist ei ole pisisjadega kohtute igapäevategevuse korraldamisel.

T. Pappel: Kuidas me edaspidi kohtuid omavahel võrdleme ja töökoormust tasandame? Kas edaspidi tuleks võrrelda osakondi või kohtuid tervikuna?

V. Peep: Maakohtuid saaks võrrelda täpselt samamoodi nagu võrdleme ringkonnakohtuid. Nt abistatakse sel aastal Tallinna Ringkonnakohtus kõige suuremas hädas olevat kolleegiumi teiste kolleegiumite poolt. Kui ühes kohtus on üks kriminaal- ja tsiviilosakond, siis ei ole nende vahel müüri, mis takistaks ühest osakonnast teise liikumist või ka vajadusel nt osakondevahelist koormuse tasandamist.

L. Loide: Sellise arutelu jaoks on vajalik materjali pikemalt ette saata. Hetkel on keeruline midagi põhjapanevat arvata.

V. Kõve: Palume sügiseks aegsasti materjalid ette saata. Praegu ei oska ettepanekule reageerida. Kas sügisel saame KHN-i istungil kohtuarenduse eelnõud korralikult arutada?

V. Peep: Eelnõu saadame suvel majast välja pika reageerimisajaga, siis on sügiseni aega tegeleda juba konkreetse väljasaadetud eelnõu tekstiga.

I. Parrest: Maakohtunike spetsialiseerumise ja vaheastme juhtimise uuendamise punkti osas jääb arusaamatuks, milles probleem seisneb, mida soovitakse lahendada ja miks kohtud ise ei võiks tööjaotusplaanidega paindlikult lahendada. Kui probleem on, et maakohtusse kandideerija ei tea, milliseid asju ta lahendama hakkab, siis seda oleks võimalik ka lihtsamate vahenditega lahendada. Kohtute tööjaotusplaani igapäevaselt ei muudeta ning see kinnitatakse aasta ette ja muudetakse üksnes mõjuval põhjusel. Kui kohtuniku saab ühest osakonnast teisele appi saata, siis ei ole ju ka välistatud, et kohtunik hakkab lõpuks tegema teise osakonna tööd. Arutaks eelnõud ja selle seletuskirja sügisel KHN-i istungil.

L. Loide: Probleemid, mis praegu lahendamist vajavana on esitatud, on võimalik lahendada ka kehtiva seaduse raames.

V. Peep: Kui kohtu sees on üksustesse jaotumine mitteterritoriaalne vaid valdkondade järgi, siis see suunab suurema spetsialiseerumise suunas, mis tagab paindlikuma tööjaotuse. Probleem on ühest küljest Harju Maakohtus, kus ametlikke plokke ei ole ning teisalt kahe kuni kahekümne kohtunikuga majades, kui õiguse mõistmise struktuuriüksustes, mida sellisel kujul ei ole mõistlik juhtimistasandil pidada. Vaadates praktikat, kes kohtu esimehi asendavad, siis kas kunagi on määratud asendajaks kohtumaja juht – nad on tegelikkuses taandunud sellises töökorralduses. Mõistlik oleks teha samamoodi nagu on täna ringkonnakohtutes ja Riigikohtus.

L. Loide: Kohtumaja juhte määratakse esimeest asendama. Samuti oleme jaganud vajadusel tsiviilkohtunikele kriminaalasju ja vastupidi.

T. Talviste: Läbisegi kohtuasjade jagamist on Pärnu Maakohtus tehtud ja tehakse ka praegu. Pärnu Maakohtu esimeest ei ole teine kohtumaja juht asendanud.

V. Kõve: Osakondade tekitamine võiks aidata kaasa ka kohtusisesele karjäärivõimalusele.

V. Peep: Täpselt nii. Kui ütleme, et osakonnas on miinimum kuus või seitse kohtunikku, siis Harju Maakohtus saab osakondi teha rohkem, kui on tänased kaks ploki ning need tuleksid ühtlasemad kui ülejäänud maakohtutes. Nt Harju Maakohtus saab teha perekonnaasjadele eraldi osakonna, kuid Pärnu Maakohtusse ilmselt mitte.

V. Kõve: Sügisel on vajalik kohtunike spetsialiseerumise teemat arutada põhjalikumalt. Hetkel on meil väiksemates kohtumajades hübriidkohtunikud, kes lahendavad nii tsiviil- kui ka kriminaalasju. Tuleb jälgida, mis suuna me spetsialiseerumise osas võtame.

V. Peep: Kohtuarenduse eelnõu järgmise plokina käsitleks kohtunikuabisid ja kohtulikke registreid. Ettepanek on kaotada ära kohtunikuabide ettevalmistusteenistus, samas säilitada keskne konkursikomisjon ja kehtestada kord, kus ametisse nimetamise eelduseks on eksami sooritamine, sest kohtunikuabi menetleb ka iseseisvalt. Kohtunikuabi nimetamise pädevus anda ministriilt kohtu esimehele. Eelmise aasta kohtute seaduse muudatusega viisime registriasjades kohtualluvuse Tartu Maakohtusse, kaotades ära senise erisuse, et kohtualluvus määrati kinnistu või ettevõtte asukoha järgi.

Viimase kohtuarenduse eelnõu plokina tooks välja üleriigilise ehk kohtute ülese kohtuasjade jagamise. Ka varasemalt on KHN-ile tutvustanud mõtet, et võtta üleriigilisse jagamisse kolm kohtuasjade gruppi: 1) kaebused kohtutäiturite peale; 2) täitmis- ja eeluurimiskohtuniku asjad; 3) KrMS-i rahvusvahelised asjad. Pakkusime eelmisel KHN-i istungil välja, kuidas lihtsalt ja kindlalt saaks üleriigilisi asju maakohtute vahel jagada. Kui jagada võlaõigusasju samade parameetrite alusel, tasandas see

maakohtute vahelist koormust. Lisaks ka sidevahendite loamenetluste jagamine. Eeluurimisasju oleks plaanis jagada teiste kohtute vahel, et vältida kohtunike taandamise probleemi. Juhul, kui saame kohtunike kohti spetsiaalselt sidevahendite loamenetluse jaoks juurde, siis võiks viia need ühte kohtusse kokku, nt Pärnu Maakohtusse.

I. Parrest: Üleriigiline jagamine on ilmselt üks lahendus, aga miks koormuste ümberjagamist ei taheta erialluvuste loomise kaudu lahendada? See võimaldaks ehk osad asjad Harju Maakohtust välistada.

T. Pappel: Võlaõigusasjade üleriigilise jagamise tulemusena lisanduks Tartu Ringkonnakohtu piirkonda 1262 täiendavat kohtuasja. Kõiki asju kindlasti edasi ei kaevata, kuid 10% edasi kaebamisel tähendaks see 126 täiendavat asja Tartu Ringkonnakohtule. Üks ringkonnakohtunik lahendab 60–80 kaebust aastas. Kas on mõeldud, kui palju täiendavaid kohtunikukohti see tähendaks?

V. Peep: Üleriigiline jagamine ja erikohtualluvus eeldavad 51 poolthäälega seaduse muudatust. Kohtuniku kohtade ümberjagamine toimub ministri määruse alusel ning KHN-i nõusolekul. Üks asi on leppida kokku konstruktsioon, mis tagaks ühtlasema koormuse ja teine on sellest tulenevalt ümberjagamise otsustamine. Ringkonnakohtu kohtunikukoht on muidugi kallim kui maakohtuniku kohtunikukoht.

A. Parmas: Eeluurimiskohtuniku asjade ühte kohta suunamisel tasuks tähele panna, et ka prokuratuuril on samad mured, mis kohtunikel – koormus kasvab piiratud ressursi tingimustes. Eeluurimiskohtuniku asjade laiali jagamine või ühte kohta koondamine saaks ainult siis toimida, kui arvestatakse ka menetlusosaliste, eeskätt prokuratuuri võimekust teises linnas menelustoimingutel osaleda. Abiks oleks, kui kohtute üleselt jagatud eeluurimisasju menetletakse virtuaalselt. Kuid ka siis ei ole ma kindel, et pakutud lahendus on toimiv.

L. Naaber-Kivisoo: Kuidas see suhestub sellega, et kohtuniku töötundide arv peaks olema 1600 aastas? Harju Maakohtu koormuse leevendamise lahendus ei saa olla see, et tõstetakse teiste kohtute koormust.

T. Saar: Milline on tulemus sellisel juhul, kui võlaõigusasjad jagada üleriigiliselt? Kas siis on kohtutekoormus enam-vähem võrdne?

V. Peep: Hetkel täpset numbrit anda ei ole, aga kohtute koormus muutuks võrdsemaks.

I. Kangur-Gontšarov: Me peame kõik panustama, et Harju Maakohtu koormus väheneks.

Otsus: KHN võtab informatsiooni teadmiseks ja avaldab soovi arutada eelnõu teemasid sisuliselt septembrikuisel KHN istungil.

8. Riigikohtu esimehe Riigikogule esitatava ettekande tutvustus – KS § 41 lg 3 p 3 alusel –
Riigikohtu esimees Villu Kõve

V. Kõve: Põhisõnum on sama, mis tänasel istungil kõlama on jäänud – kohtutel on ressursi juurde vaja. Ettekandes käsitlen veel digiteerimist (digitoimiku õiguslik regulatsioon, protokollimine), kriminaalmenetluse üldmenetlust, kohtunikele seadusest tulenevaid ebamõistlikke tähtaegu, kohtunike vaktsineerimise korraldamist, eelarve protsessi, kohtumenetluse avalikkust, põhiseaduslikkuse järelevalvet, õigusharidust ja sotsiaalseid tagatisi.

Otsus: KHN võtab informatsiooni teadmiseks.

9. Muud teemad, kokkuvõte – KS § 41 lg 3 p 4 alusel – Riigikohtu esimees Villu Kõve, Justiitsministeerium, Viljar Peep

Muud teemad puuduvad.

Istungi lõpp 14.05.2021. a kell 15.56

/allkirjastatud digitaalselt/

Villu Kõve
Juhataja

/allkirjastatud digitaalselt/

Kertu Priimägi
Protokollija